ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ 2020-21 માટે
ધોરણ-12 : ગુજરાતી (પ્રથમ ભાષા) (001) (વિજ્ઞાન પ્રવાહ)
વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3 કલાક **પ્રશ્નપત્રનું પરિરૂપ** **કુલ ગુણ : 100**

નોંધ : આ પરિરૂપ વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો, પ્રાશ્નિકો, મૉડરેટર્સના માર્ગદર્શન માટે છે. જે તે વિષયોના પ્રાશ્નિક તેમજ મૉડરેટર્સને માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણના બૃહદ્ હાર્દ/ઉદ્દેશને સુસંગત રહી પ્રશ્નપત્રની સંરચના બાબતે ફેરફાર કરવાની છૂટ રહેશે.

હેતુઓ પ્રમાણે ગુણભાર :

હેતુઓ	જ્ઞાન (K)	સમજ (U)	ઉપયોજન (A)	કૌશલ્ય (S)	કુલ
Part-A ગુણ	26	21	03	-	50
Part-B ગુણ	13	04	10	23	50
કુલ ગુણ (%)	39	25	13	23	100

પ્રશ્નના પ્રકાર પ્રમાણે ગુણભાર : PART-A

ક્રમાંક	પ્રશ્નનો પ્રકાર	પ્રશ્નોની સંખ્યા	કુલ ગુણ
1.	હેતુલક્ષી પ્રશ્નો	50	50

પ્રશ્નના પ્રકાર પ્રમાણે ગુણભાર : PART-B

ક્રમાંક	પ્રશ્નનો પ્રકાર	પ્રશ્નોની સંખ્યા		કુલ ગુણ
		જનરલ વિકલ્પ વિના	જનરલ વિકલ્પ સાથે	
1.	ટૂંક જવાબી પ્રશ્નો (SA)	06	10	12
2.	લાંબા જવાબી પ્રશ્નો (LA)	06	08	28
3.	નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નો (EA)	01	01	10
	કુલ	**13**	**19**	**50**

વિભાગ પ્રમાણે ગુણભાર :

ક્રમ	વિભાગનું નામ	ગુણ
1.	પદ્ય વિભાગ	25
2.	ગદ્ય વિભાગ	25
3.	વ્યાકરણ	10
4.	અર્થગ્રહણ/લેખન	40
	કુલ	**100**

નોંધ : ગુ.મા.ઉ.મા.શિ. બોર્ડ દ્વારા શૈક્ષણિક વર્ષ 2020-21 માટે અભ્યાસક્રમના રદ કરેલા પ્રકરણ/મુદ્દાઓમાંથી પ્રશ્નો પૂછવા નહીં.

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ 2020-21 માટે

ધોરણ-12 : ગુજરાતી (પ્રથમ ભાષા) (001) (વિજ્ઞાન પ્રવાહ)

વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3 કલાક **પ્રશ્નપત્રનું માળખું** **કુલ ગુણ : 100**

ક્રમ	વિભાગનું નામ			ગુણભાર
1.	પદ્ય આધારિત કૃતિઓ			25
2.	ગદ્ય આધારિત કૃતિઓ			25
3.	વ્યાકરણ આધારિત મુદ્દાઓ :			10
		સમાનાર્થી	2 ગુણ	
		વિશેષણ	1 ગુણ	
		વિરુદ્ધાર્થી	1 ગુણ	
		શબ્દ સમૂહ	1 ગુણ	
		રૂઢિપ્રયોગ	1 ગુણ	
		તળપદા શબ્દ	1 ગુણ	
		કૃદંત	1 ગુણ	
		નિપાત	1 ગુણ	
		પદક્રમ-પદસંવાદ	1 ગુણ	
	અર્થગ્રહણ-કૌશલ્ય સમાવિષ્ટ મુદ્દાઓ :			40
		અરજીલેખન	05 ગુણ	
		સંક્ષેપીકરણ	05 ગુણ	
		નિબંધલેખન	10 ગુણ	
		વિચાર વિકાસના ક્રમ પ્રમાણે ફકરો	05 ગુણ	
		ભાવાત્મક-વાદાત્મક	05 ગુણ	
		ગદ્યાર્થગ્રહણ	05 ગુણ	
		પદ્યાર્થગ્રહણ	05 ગુણ	
			કુલ ગુણ	**100**

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ 2020-21 માટે

ધોરણ-12 : ગુજરાતી (પ્રથમ ભાષા) (001) (વિજ્ઞાન પ્રવાહ)

વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3 કલાક **નમૂનાનું પ્રશ્નપત્ર** **કુલ ગુણ : 100**

સમય : 1 કલાક **PART - A** **કુલ ગુણ : 50**

સૂચના :

(1) નીચે આપેલા 1 થી 50 હેતુલક્ષી પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

(2) નીચે આપેલા 1 થી 50 હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે. દરેક પ્રશ્નનો 1 ગુણ છે.

(3) આપને અલગથી આપેલ O.M.R. પત્રકમાં જે તે પ્રશ્ન નંબર સામે (A) O, (B) O, (C) O, (D) O આપેલ છે. તે પ્રશ્નનો જે જવાબ સાચો હોય તેના વિકલ્પમાં દર્શાવેલ O વર્તુળને O.M.R. પત્રકમાં પેનથી પૂર્ણ ઘટ્ટ કરવાનું રહેશે.

(4) એક પ્રશ્નમાં એકથી વધુ વર્તુળ ઘટ્ટ (●) કરવું નહિ.

● **નીચેના હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના સાચો વિકલ્પ શોધી ઉત્તર લખો. (પ્રત્યેકનો 1 ગુણ)** **[50]**

(1) ગુજરાતી ભાષાના આદિકવિ તરીકે કોણ ઓળખાય છે ?
(A) નરસિંહ મહેતા (B) મીરાંબાઈ (C) દયારામ (D) પ્રેમાનંદ

(2) ઈશ્વર ક્યાં વસેલો છે ?
(A) આત્મામાં (B) મનમાં (C) બ્રહ્માંડમાં (D) પાતાળમાં

(3) કળિયુગે ગળામાં શેની માળા પહેરી હતી ?
(A) મોતીઓની (B) હીરાની (C) મનુષ્યના માથાની (D) રૂદ્રાક્ષની

(4) ચારેય દેવોએ નળરાજાને શું આપ્યું ?
(A) શાપ (B) વરદાન (C) ધન (D) ઝવેરાત

(5) ‘રામબાણ’ કાવ્યનું સ્વરૂપ જણાવો.
(A) પદ (B) ગરબી (C) ગીત (D) ઊર્મિકાવ્ય

(6) રામબાણ એટલે....
(A) શિકારીનું બાણ (B) રામનું બાણ (C) ભક્તિનું બાણ (D) શબ્દોનું બાણ

(7) ગોપી આંખમાં શું લગાવવાની ના પાડે છે ?
(A) સુરમો (B) રંગ (C) ઘી (D) કાજળ

(8) કોની વાણીને શુકનમાં લાવવાની ગોપી ના પાડે છે ?
(A) મોર (B) કાગડો (C) બપૈયો (D) કોયલ

(9) લોકગીતની નાયિકાની વેદના કોની સાથે સરખાવવામાં આવી છે ?
(A) કાચના કમાડ (B) કાગળનો સંદેશો (C) સમડીને સંબોધન (D) દૂધનું આંધણ

(10) લક્ષ્મણની વનમાં જવાની વાત સાંભળી ઊર્મિલા કેવી બની જાય છે ?
(A) વિવશ (B) ઉદ્વિગ્ન (C) બ્હાવરી (D) આકુળવ્યાકુળ

(11) ઊર્મિલાના હૃદયમાં કેવી શક્તિ છે ?
(A) તૂટતા આકાશને ઝીલવાની (B) ચિંતાનો ભાર સહન કરવાની
(C) વિપતિનો સ્વીકાર કરવાની (D) પતિપરાયણ થઈ રહેવાની

(12) ગામની ભાગોળે લોકો શા માટે એકઠા થયા હતા ?
(A) સંતની વાણી સાંભળવા (B) અબળા સ્ત્રીનો ઉદ્ધાર કરવા
(C) સત્ય વાત સમજાવવા (D) કુલટા સ્ત્રીનો ન્યાય કરવા

(13) ગામના સજ્જનોએ શો ન્યાય કર્યો ?
(A) કુલટા સ્ત્રીને સન્માનનો (B) કુલટા સ્ત્રીને મારી નાખવાનો
(C) કુલટા સ્ત્રીને સમજાવવાનો (D) કુલટા સ્ત્રીને ક્ષમા આપવાનો

(14) બાનું હેત કેવું છે ?
(A) સુખના હિંચકા જેવું (B) ઘીની સુખડી જેવું (C) મીઠી વીરડી જેવું (D) રસગુલ્લાની ચાસણી જેવું

(15) બાના ઘરમાં કોણ પહેરો ભરે છે ?
(A) સૂનકાર અને સન્નાટો (B) નિસાસો (C) જીવતરનું ગભરામણ (D) બાનો ઝૂરાપો

(16) 'ખીજડિયે ટેકરે' ગદ્યનું સાહિત્ય સ્વરૂપ જણાવો.
(A) નવલકથા ખંડ (B) નિબંધ (C) લોકવાર્તા (D) નવલિકા

(17) ગાંધીજીના કોચરબ આશ્રમનું મુખ્ય ધ્યેય શું હતું ?
(A) વિશ્વહિત અવિરોધી દેશસેવા (B) વિશ્વવિરોધી અહિત સેવા
(C) વિશ્વઅહિત સેવા (D) વિશ્વહિત વિરોધી સેવા

(18) વિનોબાનું મન કયા બે સ્થળો પ્રત્યે આકર્ષાયેલું રહેતું ?
(A) ગાંધીજીના આશ્રમો (B) તીર્થક્ષેત્રો
(C) હિમાલયની શાંતિ અને બંગાળની ક્રાંતિ (D) ક્રાંતિસ્મારકો

(19) ઉછીનું માંગનારની નજર કેવી હોય છે ?
(A) વરુ જેવી (B) સિંહ જેવી (C) ગીધ જેવી (D) સમડી જેવી

(20) જીવન વ્યવહાર ચલાવવા લોકો શો ઉપાય કરે છે ?
(A) ઉછીનું માંગવું (B) સહાય માંગવી (C) મહેનત કરવી (D) વ્યાપાર કરવો

(21) 'અમરનાથની યાત્રા' ગદ્ય લેખિકાનું નામ જણાવો.
(A) કુંદનિકા કાપડિયા (B) વિનોદિની નીલકંઠ (C) ધીરુબેન પટેલ (D) ઈવા ડેવ

(22) જીવવું અને મરવું એ કોના હાથની વાત છે ?
(A) ઈશ્વરના હાથની (B) ડૉક્ટરના હાથની (C) માણસના હાથની (D) ભાગ્યના હાથની

(23) યુધિષ્ઠિરને કોની સાથે લડવું હતું ?
(A) કૌરવોની સામે (B) કૃષ્ણની સામે
(C) દુર્યોધનની અભિમાની વૃત્તિઓ સામે (D) દુ:શાસન સામે

(24) પ્રભાશંકરે વડી અદાલતને ભેટ આપવા શું તૈયાર કરાવેલું ?
(A) તૈલચિત્ર (B) પ્રતિમા (C) ભેટ સામગ્રી (D) ધજા

(25) પ્રભાશંકર પટણીએ કયો કરાર રદ કરાવ્યો ?
(A) મજદૂર કરાર (B) રાજકરનો કરાર (C) બદરી કરાર (D) અહિંસક ચળવળ

(26) હીરાને શાનો શોખ હતો ?
(A) સાડીનો (B) શૃંગારનો (C) ફરવાનો (D) ઘરેણાંનો

(27) લેખક શા માટે ગાંધીગ્રામમાં આવ્યા ?
(A) ગાંધીજીને મળવા (B) પત્નીની પસંદગી કરવા
(C) સંસ્થાની મુલાકાત લેવા (D) ગાંધીગ્રામમાં રહેવા

(28) સેલ્વી પંકજમે ક્યા શબ્દોથી નાયકનું સ્વાગત કર્યું ?
(A) કેમ છો ? (B) પધારો ! પધારો ! (C) આવો ! આવો ! (D) અરે ! આવ્યા !

(29) વકીલે કેટલા વર્ષની સજા ભોગવવાની શરત કરી ?
(A) પંદર વર્ષ (B) દસ વર્ષ (C) પચીસ વર્ષ (D) વીસ વર્ષ

(30) બેંક માલિક કેટલું જોખમ ઉઠાવવા તૈયાર થયો ?
(A) દસ લાખ (B) પંદર લાખ (C) વીસ લાખ (D) પાંચ લાખ

(31) ‘આકાશ’ શબ્દ માટે સાચો સમાનાર્થી શોધો.
(A) અંતરિક્ષ (B) નભ (C) પય (D) અવકાશ

(32) ‘ભાંજગડ’ શબ્દનો કયો શબ્દ સમાનાર્થી નથી ? તે શોધો.
(A) તકરાર (B) પંચાત (C) માથાકુટ (D) મસલત

(33) આપેલ વાક્યમાંથી વિશેષણ શોધો. - નદીને કાંઠે અસંખ્ય ફૂલ ખીલી ઊઠ્યાં હતાં.
(A) નદીને (B) અસંખ્ય (C) ઊઠ્યાં (D) ખીલી

(34) ‘ધિક્કાર’ શબ્દનો વિરુદ્ધાર્થી શબ્દ શોધો.
(A) સ્વીકાર (B) સત્કાર (C) આવકાર (D) સ્વાગત

(35) ‘કાનમાં પહેરવાનું એક ઘરેણું’ શબ્દ સમૂહ માટે એક શબ્દ શોધો.
(A) કડી (B) બુટ્ટી (C) કુંડળ (D) ઠોળિયું

(36) ‘હવાઈ કિલ્લા બાંધવા’ રૂઢિપ્રયોગનો અર્થ શોધો.
(A) ખોટી વાતો કરવી (B) વહેમ કરવો (C) હવામાં કિલ્લો રચવો (D) કલ્પનાઓ કરવી

(37) ‘વંત્યાક’ તળપદા શબ્દનો શિષ્ટ અર્થ શોધો.
(A) રીંગણ (B) વાતો (C) વર્તન (D) વંઠેલ

(38) ‘મોરધ્વજ રાજાનું મન હરી લીધું.’ વાક્યમાં કૃદંત શોધો.
(A) રાજાનું (B) લીધું (C) મન (D) હરી

(39) ‘યુદ્ધ માટે તો હું જ કૂદંકૂદા કરતી હતી.’ વાક્યમાં નિપાત શોધો.
(A) માટે (B) તો (C) કરતી (D) જ

(40) નીચેનામાંથી પદક્રમ-પદસંવાદની દૃષ્ટિએ સાચું વાક્ય શોધો.
(A) મોગરાની મીઠી મહેંક વાતાવરણમાં પ્રસરતી મેં અનુભવી
(B) મેં વાતાવરણમાં મીઠી મોગરાની મહેંક પ્રસરતી અનુભવી
(C) વાતાવરણમાં મોગરાની મેં મીઠી મહેંક પ્રસરતી અનુભવી
(D) મેં મોગરાની મીઠી મહેંક પ્રસરતી વાતાવરણમાં અનુભવી

- **નીચેનું કાવ્ય વાંચી તેના આધારે નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર શોધો.**

રચો રચો, અંબર ચુંબી, મંદિરો,
ઊંચા ચણો મ્હેલ, ચણો મિનારા !
મઢો સ્ફટિકે, લટકાવો ઝૂમ્મરો.
રંગે ઉડાવો જળના ફુવારા !
રચો રચો, ચંદન વાટીકાઓ
ઊંડા તળાવો નવરંગ ઘુમ્મટો
ને કૈંક ક્રીડાંગણ, ચંદ્રશાળા

રચો ભલે ! અંતર રૂંધતી શિલા
એ કેમ ભાવિ બહુ કાળ સાંખશે ?
દરિદ્રની એ ઉપહાસલીલા
સંકેલવા, કોટિક જીભ ફેલતો
ભૂખ્યા જનોનો જઠરાગ્નિ જાગશે;
ખંડેરની ભસ્મકણી ન લાધશે ! - **ઉમાશંકર જોશી**

(41) આ કાવ્યમાં કોની વાત કરવામાં આવી છે ?

(A) દરિદ્રની (B) ખંડેરની (C) રચવાની (D) ફુવારાની

(42) નીચેનામાંથી કયું ક્રિયાપદ કાવ્યમાં વપરાયું નથી.

(A) સાંખશે (B) પામશે (C) લાધશે (D) જાગશે

(43) 'આકાશ' માટેનો કયો શબ્દ કાવ્યમાં વપરાયો છે ?

(A) સ્ફટિક (B) અંબર (C) નવરંગ (D) શિલા

(44) ક્રીડાંગણ એટલે શું ?

(A) શાળા (B) સમરાંગણ (C) શિક્ષકગણ (D) રમતનું મેદાન

(45) 'ઉપહાસ' શબ્દનો અર્થ શોધો.

(A) મજાક (B) ઉપવાસ (C) અલ્પાહાર (D) ફળાહાર

● **નીચેના ગદ્યખંડને વાંચી તેના આધારે તેની નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તરો શોધો.**

પુસ્તકાલય એ માનવ સંસ્કૃતિનું એક અવિભાજ્ય અંગ છે. એક જ જગ્યાએ અનેક વિષયોનાં પુસ્તકો એકઠાં કરવાનો સૌથી પ્રથમ જેણે વિચાર કર્યો હશે તેણે પૈડું શોધવા જેવું મહાભારત કાર્ય કર્યું હશે. જે કામ પૈડાંએ માનવ સંસ્કૃતિ અને ટેક્નોલૉજીના વિકાસ માટે કર્યું છે, તે કામ પુસ્તકાલયે માનવસંસ્કારના વિકાસ માટે કર્યું છે. અહીં હું સંસ્કૃતિ એટલે માણસની બહારની દુનિયાનો વિકાસ અને સંસ્કાર એટલે માણસની પોતાની અંદરની દુનિયાનો વિકાસ એ અર્થમાં આ બે શબ્દોનો પ્રયોગ કરું છું. માણસે કુદરતને ભલે માત કરી, ભલે તેણે ભૌતિક વિકાસનાં નવાં નવાં શિખરો સર કર્યાં પણ સાથે એનું હૃદય ન વિકસે તો દેશ દેશમાં હિટલર જેવા નરરાક્ષસો ફૂટી નીકળે. જે કામ વ્યાયામ શાળા શરીર માટે કરે છે, તે કામ પુસ્તકાલય હૃદય અને બુદ્ધિ માટે કરે છે.

(46) પુસ્તકાલય શેનું અવિભાજ્ય અંગ છે ?

(A) માનવ સભ્યતાનું (B) માનવ સંસ્કૃતિનું (C) માનવ મનોજગતનું (D) માનવ સંસ્કારનું

(47) પુસ્તકાલય માણસ માટે કયું કામ કરે છે ?

(A) હૃદય અને બુદ્ધિ માટે (B) મન અને શરીર માટે (C) બળ અને બુદ્ધિ માટે (D) ભાવ અને લાગણી માટે

(48) લેખક સંસ્કારનો શો અર્થ આપે છે ?

(A) માણસની અંદરની દુનિયાનો વિકાસ (B) માણસના મનોજગતનો વિકાસ
(C) માણસના ભાવજગતનો વિકાસ (D) માણસની બહારની દુનિયાનો વિકાસ

(49) વ્યાયામશાળા શેના માટે કામ કરે છે ?

(A) મન માટે (B) બુદ્ધિ માટે (C) શરીર માટે (D) હૃદય માટે

(50) 'વ્યાયામ' એટલે શું ?

(A) કસરત (B) કૂદવું (C) દોડવું (D) હલવું

PART - B

સમય :2 કલાક **કુલ ગુણ : 50**

વિભાગ - A : (પદ્ય આધારિત)

- **નીચેના પ્રશ્નોના બે-ત્રણ વાક્યમાં ટૂંકમાં ઉત્તર લખો. (કોઈપણ ત્રણ)** **[06]**

(1) બીજ અને વૃક્ષનો કાર્યકારણ સંબંધ નરસિંહ શી રીતે સમજાવે છે ?

(2) ગોપી શ્યામ રંગની કઈ કઈ વસ્તુઓમાં કપટનો ભાવ જુએ છે ?

(3) ‘ભવના અબોલા’ લોકગીતની નાયિકા કોની સાથે સંદેશો મોકલે છે ? શા માટે ?

(4) ઓલિયાએ ગ્રામજનોને શું કહ્યું ? તેનું શું પરિણામ આવ્યું ?

(5) કાળરૂપી કુહાડીએ કેવી પરિસ્થિતિ સર્જી છે ?

- **નીચેના પ્રશ્નોના વિસ્તૃત ઉત્તર લખો. (કોઈપણ એક)** **[04]**

(6) ‘દમયંતી સ્વયંવર’ આખ્યાનખંડમાં પ્રેમાનંદે રજૂ કરેલ કડવાની કથા તમારા શબ્દોમાં લખો.

(7) ઊર્મિલાનું ચરિત્ર ચિત્રણ કરો.

વિભાગ - B : (ગદ્ય આધારિત)

- **નીચેના પ્રશ્નોના બે-ત્રણ વાક્યમાં ટૂંકમાં ઉત્તર લખો. (કોઈપણ ત્રણ)** **[06]**

(8) ગાંધીજીના આશ્રમોમાં કયા કયા વ્રતોનું પાલન થતું હતું ?

(9) લોકો કઈ કઈ વસ્તુઓ ઉછીની માગે છે ?

(10) હરઘનના મેદાનમાંથી વહેતી શેષ નદી લેખિકાને કેવી લાગે છે ?

(11) લોકમત બ્રિટિશ વિરૂદ્ધ ચળવળમાં કેમ પરિણમ્યો ?

(12) હીરાએ ઝાપટ મારી મણિભાઈને ક્યું સત્ય સમજાવ્યું ?

- **નીચેના પ્રશ્નોના વિસ્તૃત ઉત્તર લખો. (કોઈ એક)** **[04]**

(13) ‘ખીજડિયે ટેકરે’ ગદ્યના શીર્ષકની યથાર્થતા ચર્ચો.

(14) ‘યુધિષ્ઠિર યુદ્ધવિષાદ’ નાટકના અંતની ચર્ચા કરો.

વિભાગ - C : (અર્થગ્રહણ અને લેખન કૌશલ્ય)

(15) શ્રી સરસ્વતી વિદ્યાલય - રાજકોટના ઉચ્ચતર માધ્યમિક વિભાગમાં ગુજરાતી વિષયની ખાલી પડેલી જગ્યા માટે ઉમેદવારીનોંધાવતી અરજી લખો. **[05]**

(16) નીચેના ગદ્યખંડને વાંચી, તેનો ત્રીજા ભાગનો સંક્ષેપ કરીને યોગ્ય શીર્ષક આપો. **[05]**

આજે આપણને આપણી પોતાની પ્રગતિ પ્રત્યે અહો અહો થઈ રહ્યું છે. જોતજોતામાં કેટલું વિજ્ઞાન ખેડાયું છે અને ખેડાતું જાય છે. પંદર મિનિટમાં ભયંકર ઉલ્કાપાત મચાવી શકાય તેટલે સુધી વિજ્ઞાનનો વિકાસ થશે એવા ભણકારા વાગે છે. પુરાણોએ ભગવાનનો મહિમા ગાતાં કહ્યું છે કે, ‘‘તેની ભ્રૂકુટિના વિલાસમાત્રથી બ્રહ્માંડોનો પ્રલય થાય છે.’’ આ સિદ્ધિ તો માણસના હાથમાં આવવા લાગી છે. ચંદ્ર અને મંગળ તેમ જ ગુરુ તથા શનિ સાથે એ સંપર્ક સાધવાની કળા વૈજ્ઞાનિક શોધી કાઢશે એવી એને ઉમેદ આવી છે. ભોગ સિદ્ધિ અને રોગોના ઈલાજો શોધાઈ રહ્યા છે. હિંસા કરવાના અને તેની સામે બચવાના પણ નવા નવા માર્ગો ખોળાય છે, પણ રોગ, ઘસારો અને અહિંસાને જીવનમાં સ્થાન જ ન મળે, ન પોતાને લાગે, ન બીજાને પહોંચે, એવી જાતના જીવનના નિયમોને શોધવા અને તેને અનુકૂળ સંસ્કૃતિને ખીલવવાની બુધ્ધિ હજી શોધાઈ નથી.

(17) નીચેના ગદ્યખંડને કાળકથન રીતિ પ્રમાણે વિચારવિકાસના ક્રમમાં ગોઠવી ફરીથી લખો. [05]

'આયો ભઈલા ? આય હાય... કેવો થઈ ગયો છે !' એ બધુ બાનું કામ. ભલી હશે તો ચોક લગી દોડી આવવાની : ઝટપટ ઘૂમટાથી આંખો લૂછીને પાણીનો લોટો ભરી લાવશે. એવો ચળકચળક કરતો પિત્તળનો લોટો. ને એમાં ભરેલું ઠંડુ પાણી ! એની બાના હાથે ઉટકાયેલો ચોખ્ખોચણક લોટો ! બા તો તરત જ ઠેઠ પરસાળના ઉમરા લગી, સોનું તે શી ચીજ છે, માણસ બીજું શું માગે આ દુનિયામાં ? કરતીક આંખો આંસુડાં ભરી દેશે.

(18) નીચેનામાંથી કોઈપણ એક વિષય પર આશરે 250 શબ્દોમાં નિબંધ લખો. [10]

(1) યૌવન એટલે જીવનની વસંત

મુદ્દા : પ્રસ્તાવના - કુદરતની અનેક ઋતુઓમાં વસંતનું મહત્ત્વ - કુદરતમાં પ્રતિવર્ષ વસંત - માનવ જીવનમાં અનેકવાર - યૌવન ક્રાંતિકારી - લાગણીઓનો ઉશ્કેરાટ - મોજશોખ, આનંદ - જીવનમાં - સનાતન મૂલ્યોની સમજ - સર્જનાત્મક પ્રવૃત્તિ -સમાજપયોગી કાર્યો - દેશ વિકાસનાં કાર્યો - ઉપસંહાર.

(2) પ્રદૂષણ - એક સાર્વત્રિક સમસ્યા

મુદ્દા : પ્રસ્તાવના - ઔદ્યોગિક ક્રાંતિની અસરો - વસ્તી વિસ્ફોટની અસરો - અણુશસ્ત્રોની આંધળી દોટ - અખતરાની અસરો - મોજશોખમાંથી પેદા થતું પ્રદૂષણ - પ્રદૂષણ ઘટાડવાનાં ઉપાયો - ઉપસંહાર

(3) સમાજમાં કન્યા કેળવણીનું મહત્વ

મુદ્દા : પ્રસ્તાવના - કેળવે તે કેળવણી - અભણ સ્ત્રીને પડતી મુશ્કેલીનું નિવારણ - આકસ્મિક સંજોગોમાં કેળવણી આશીર્વાદરૂપ - બૌધિક વિકાસ - કુટુંબ સંચાલનમાં મદદરૂપ - પોતાના સંતાનના વિકાસમાં યોગ્ય ફાળો - ઈંદિરા ગાંધી - કલ્પના ચાવલા જેવી સફળ સ્ત્રીઓનાં દૃષ્ટાંતો - વિકાસશીલ સમાજ - ઉપસંહાર

(19) નીચેના ગદ્યાંશને વાદાત્મક ગદ્ય સ્વરૂપે ફરીથી લખો. [05]

માણસનું જ્ઞાન એકાંગી હોય તો એનો ઈલાજ શો ? પરંતુ જો સમજે તો કેવું સારું ? શું અમુક બાબતનો વિચાર પોતાની માફક બીજાને કરવાનો હક નથી ? દરેકની દૃષ્ટિ સમાન નથી હોતી. દરેકને પોતપોતાનો મત માનવાનો એટલોયે અધિકાર ન હોય ? આપણે ખોટો હઠાગ્રહ શા માટે કેળવવો ? ઉદારતા એ તંદુરસ્ત મનની અને હઠાગ્રહ એ માંદલા મનની નિશાની છે. છીછરું મન હોય ત્યાં હઠ હોય.

અથવા

(19) નીચે આપેલ શબ્દયાદીનો ઉપયોગ કરી ભાવાત્મક ગદ્ય લખો.

પરોપકાર

મુદ્દા : ઈશ્વરનું સર્જન - કુદરતી યોજના - જીવનવ્યવહાર - જીવનમૂલ્યો - વૃત્તિ - વિવિધ સ્વરૂપો માનવ, પ્રાણી, વૃક્ષો - સમૃદ્ધિ - મર્યાદા - પરોપકારીપણું આવશ્યકતા.

•••